

Protocol Dyslexie Gerrit Rietveld College

Inleiding

Het Gerrit Rietveld College voert beleid op het gebied van dyslexie. We faciliteren dyslectische leerlingen tijdens hun hele schoolloopbaan tot en met hun eindexamen. We baseren ons bij dit beleid op het voorbeeld-protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs van het Ministerie van Onderwijs. Hierin wordt in grote lijnen uiteengezet hoe dyslectische leerlingen in de brugklas gesignaleerd worden, hoe met de dyslectische leerlingen omgegaan wordt en welke faciliteiten aan deze leerlingen verleend kunnen worden.

1. Dyslexieverklaring

Om in aanmerking te komen voor faciliteiten moet er een kopie van de officiële dyslexieverklaring op school aanwezig zijn in het leerlingdossier. Een kopie van het psychologisch onderzoeksverslag is niet nodig, maar wel wenselijk i.v.m. de adviezen die daarin vermeld staan.

Een geldig psychologisch onderzoek moet voldoen aan de criteria, zoals die zijn gedefinieerd door de Stichting Dyslexie Nederland (2008):

- De test moet zijn afgenomen door een erkende GZ-psycholoog. Het registratienummer van de psycholoog moet staan vermeld op de verklaring, of in ieder geval bekend zijn bij school.
- De test moet de volgende onderdelen bevatten:
  - Een onderkende diagnose;
  - een verklarende diagnose;
  - een handelingsgerichte diagnose.
- De conclusie dat er bij de desbetreffende leerling sprake is van dyslexie

2. dyslexiescreening

In de eerste maanden van het schooljaar wordt geïnterviewd wie de risicoleerlingen* zijn. Deze leerlingen worden gescreend op dyslexie. Deze screening omvat de volgende stappen:

- Er wordt een stilleestoets afgenomen waarin wordt gekeken naar leestempo en
- Bij leerlingen die daarop uitvallen wordt, volgens de aanbevelingen van het landelijke Protocol Dyslexie VO, een volgende screening uitgevoerd, namelijk het zinnendictee “het wonderlijke weer”

*Wat risicoleerlingen zijn, wordt gebaseerd op de volgende gegevens:

- Opbrengst van de globale screening van een schrijfofdracht tijdens de les Nederlands
- Gegevens van de basisschool (warme overdracht, OKR, CITO-gegevens, voorgeschiedenis)
- Gegevens van het Cito Volgsysteem VO
- Aanwijzingen van docenten en/of ouders
- Behaalde cijfers

3.2 Verwijzing extern dyslexieonderzoek

Leerlingen waarbij een vermoeden van dyslexie bestaat, worden doorverwezen naar een dyslexieonderzoek door een GZ-psycholoog (BIG-register), een Kinder- en Jeugdpsycholoog (register NIP) of een Orthopedagoog-generalist (register NVO). Dit onderzoek moeten de ouders zelf laten uitvoeren. Als de dyslexiecoördinator een leerling doorverwijst, kan de school tot 50% van de kosten van het dyslexieonderzoek vergoeden (tot een max. bedrag van 450,- euro). De school kan deze kosten alleen vergoeden als het wordt uitgevoerd door een onafhankelijke en erkende GZ-psycholoog (BIG-register), een Kinder- en Jeugdpsycholoog (register NIP) of een Orthopedagoog-generalist (register NVO).

Een dyslexieverklaring is onbeperkt geldig. Een aanvullende psychologische test heeft een geldigheid van 2 jaar.

3.3 Contact ouders

Ouders dienen de dyslexiecoördinator op de hoogte te brengen als hun kind is gediagnosticeerd met dyslexie. Zij overhandigen hierbij de dyslexieverklaring. De dyslexiecoördinator informeert de ouders vervolgens over de faciliteiten die het GRC biedt.

4 Gesprekken met leerlingen over hun dyslexie

Aan het begin van de brugklas worden alle nieuwe dyslectische leerlingen in groepjes uitgenodigd voor een aantal gesprekken. In deze gesprekken komen een aantal zaken aan de orde, zoals:

- Wat is dyslexie?
- Wat heb je er in het verleden al van gemerkt?
- Heb je al extra hulp gehad op de basisschool voor lezen en/of spelling?
- Hoe kan dyslexie op de middelbare school voor jou problemen opleveren? Wat kan je doen om zo goed mogelijk met deze om te gaan?
- Tips en adviezen voor het maken van huiswerk en het leren van toetsen.
- Toelichting op Kurzweil en de lex-app.
- Uitleg van het dyslexiebeleid op het GRC.

Ook voor leerlingen uit andere jaren zijn er mogelijkheden om te bespreken hoe je het best met je dyslexie kan omgaan. Voor specifieke vragen kunnen er individuele gesprekken met de dyslexiecoördinator aangevraagd worden.

5 Dyslexielijst

De namen van dyslectische leerlingen worden op de dyslexielijst geplaatst en aan docenten bekend gemaakt, zodat zij rekening kunnen houden met de dyslexie van de leerlingen in overeenstemming met het vastgestelde dyslexiebeleid op school.

6. Dyslexiebeleid op het Gerrit Rietveld College

Uitgangspunten van ons dyslexiebeleid zijn:

- Elke docent weet welke leerlingen in zijn of haar klas dyslectisch zijn;

- Elke docent weet hoe met dyslectische leerlingen om te gaan
- Leerlingen met dyslexie kunnen in klas 1 en 2 niet lager halen dan een 3 tenzij de leerling heeft gefraudeerd of niets heeft ingeleverd. Deze regel vervalt als een leerling aantoonbaar niets aan zijn of haar huiswerk voor dat vak doet. Ten aanzien van de omgang met dyslectische leerlingen hanteren we de volgende richtlijnen:

6.1 Lettertype Arial 12

De leerlingen krijgen alle toetsen in lettertype Arial 12 in overeenstemming met de wijze waarop centrale examens ook worden aangeboden.

6.2 aangepaste toetsen onderbouw

In de onderbouw wordt duidelijk aangegeven op de toets welke opdrachten een dyslect in eerste instantie mag overslaan. Als blijkt dat de leerling tijd over heeft moet hij alsnog de resterende vragen maken. Als dat niet lukt, is er een aangepaste norm.

6.3 Extra tijd toetsen bovenbouw

In de bovenbouw krijgen leerlingen tijdens de PTA-week extra tijd (10 minuten per toetsuur van 50 minuten).

6.4 Mondelinge beurten

Waar nodig mag de docent aan een zwaar dyslectische leerling een keer de mogelijkheid geven om een toets mondeling te doen in plaats van schriftelijk. Dit moet dan worden eerst worden afgestemd met de dyslexiecoördinator.

6.5 Soepeler rekenen van spellingfouten.

De docenten houden bij de beoordeling van de proefwerken rekening met de problematiek van de dyslectische leerling. De docent beoordeelt wanneer een spellingfout het gevolg van dyslexie is en wanneer sprake is van slordigheid, niet kennen of niet goed toepassen van de spellingregels. Secties kunnen hier hun eigen afweging in maken.

6.6 Beoordeling op vakinhoudelijke kennis.

Bij vakken als aardrijkskunde, geschiedenis en biologie beoordelen docenten zoveel mogelijk op vakinhoudelijke kennis. Spellingfouten worden zo min mogelijk meegerekend.

6.7 Beperking mondelinge leesbeurten

Docenten beperken mondelinge leesbeurten bij dyslectische leerlingen zoveel mogelijk. De meeste dyslectische leerlingen hebben veel moeite met het hardop lezen van teksten, vooral als ze onverwachts een beurt krijgen.

6.8 Kurzweil

Leerlingen mogen gebruik maken van de ondersteunende software Kurzweil. In het protocol voor het gebruik van Kurzweil staat een en ander nader beschreven. Dit protocol kunt u terugvinden op de site van het Gerrit Rietveld College. (algemene info → passend onderwijs en ondersteuning → dyslexie). Leerlingen mogen van Kurzweil gebruik maken tijdens de lessen en tijdens toetsen. Ouders moeten de software aanschaffen op eigen kosten. Om optimaal gebruik te kunnen maken kunnen leerlingen ook digitale boeken aanschaffen. Hoe dat gaat staat ook in het protocol Kurzweil. Het is niet toegestaan om met andere ondersteunende software te werken tijdens toetsen.

7. Verzoek “verlening (deel)vrijstelling Frans/ Duits” aan dyslectici

7.1 In leerjaar 3 havo/vwo

- Voor havo- en vwo-leerlingen kan voor het eerst in 3 havo/vwo de mogelijkheid worden onderzocht om dyslectici inhoudelijk te ontlasten voor het vak Frans of Duits. Om hiervoor in aanmerking te komen moet de leerling in het bezit zijn van een officiële dyslexieverklaring en merkbaar veel last hebben van zijn dyslexie. Voordat deeldispensatie kan worden verleend, moet duidelijk zijn welke voorlopige keuze de leerling maakt voor 4havo of 4vwo: de “M”- of de “N”-stroom. Het verkrijgen van deeldispensatie heeft gevolgen voor de pakketkeuze en de keuze uit vervolgopleidingen.

Bij het wel of niet toekennen van deeldispensatie wordt gekeken naar de volgende aspecten:

- Wanneer deden zich de eerste problemen voor op het gebied van lezen en hoeveel tijd is de leerling gemiddeld kwijt aan het betreffende vak?
- Hoe is de studiehouding van de leerling voor het betreffende vak en voor alle andere vakken?
- Wat zijn de gemiddelde resultaten voor het betreffende vak?

Deze aspecten worden beoordeeld tegen de volgende achtergrond:

- Wat is het beeld van de hele onderbouw op deze aspecten?
- Wat wordt er van huis uit aan gedaan om zo goed mogelijke resultaten te behalen?
- In hoeverre brengt het verder volgen van het betreffende vak het behalen van de overgangsnorm naar het volgende leerjaar in gevaar?

Procedure en tijdpad:

- Aanvraag van deelvrijstelling is alleen mogelijk na het eerste rapport via de mentor. De mentor zal de aanvraag bij de dyslexiecoördinator indienen.
- De aanvraag wordt besproken door de dyslexiecoördinator, zorg coördinator, vakdocent, de mentor en de afdelingsleider. Dyslexiecoördinator, afdelingsleider en zorgcoördinator nemen, gehoord de overige docenten, een besluit dat kan inhouden “honorering / uitstel / afwijzen van het verzoek”.

- Dit besluit wordt z.s.m. aan leerling en ouders meegedeeld door de dyslexiecoördinator.

In uitzonderlijke gevallen, en alleen indien dit passend is voor de betreffende leerling, kan de school afwijken van de voorwaarden, de procedure en/of tijdspad bij het wel of niet verlenen van deeldispensatie.

7.2 In leerjaren 456 vwo

Leerlingen met een officiële dyslexieverklaring kunnen gebruik maken van het recht op vrijstelling voor Frans of Duits vanaf 4 vwo. In plaats van dit vak kiezen zij in hun pakket een vervangend vak uit het “vrije deel”. Dit in overeenstemming met het gestelde in artikel 26e lid 5 van het inrichtingsbesluit van de Wet op het Voortgezet Onderwijs. Er is geen beoordelingsprocedure nodig.

7.3 Bovenbouw havo

Bij de profielkeuze is het in de bovenbouw havo mogelijk om een vakkencombinatie zonder Frans en Duits te kiezen. In het profiel C&M is wel een tweede vreemde taal naast Engels verplicht; er kan dan dus geen dispensatie worden verleend. Indien de leerling het profiel C&M met Frans/Duits als tweede vreemde taal kiest, houdt dit in dat de leerling alle vaardigheden moet beheersen voor het eindexamen.

7.4 Onderbouw mavo

Voor de mavoleerlingen geldt dat in de onderbouw naast Engels nog één moderne vreemde taal moet worden gevolgd. Het GRC biedt twee moderne vreemde talen (Duits en Frans) aan. Dit betekent dat er dispensatie mag worden verleend aan leerlingen voor één moderne vreemde taal. De leerling kan deze dispensatie aanvragen. Voordat dispensatie kan worden verleend, moet de leerling in 2 mavo een “voorlopige sectorkeuze” gemaakt hebben. Dit wordt begeleid vanuit het LOB traject. De leerling mag deze dispensatie meenemen naar de havo op het GRC. Voor procedure en tijdspad: zie boven bij 3 havo/vwo.

8. Vergroting van kennis over dyslexie bij docenten

Behalve bovengenoemde beleidspunten, is het zeer belangrijk dat bij docenten voldoende kennis over dyslexie aanwezig is. Door middel van gesprekken en publicaties proberen we in ieder geval de kennis van en het begrip voor dyslexie zoveel mogelijk te vergroten.

Een aantal landelijk vastgestelde zaken die de hulp aan dyslectische leerlingen ten goede kunnen komen:

- Fundamenteel is de acceptatie van het probleem: dyslexie is niet tijdelijk, maar blijvend. Leerlingen met hardnekkige lees- en schrijfproblemen worden nooit leerlingen zonder lees- en schrijfproblemen, ongeacht de maatregelen die er genomen worden.
- Deze leerlingen zijn niet ongeconcentreerd of niet-gemotiveerd, maar ze zijn veelal in de loop van de jaren gedemotiveerd geraakt.
- Deze leerlingen hebben vaak meer tijd nodig om informatie te verwerken, maar ze zijn niet dom.

- Deze leerlingen leren moeilijk informatie zonder samenhang uit hun hoofd.
- Er bestaat niet één type dyslectische leerling.
- Dyslectische leerlingen reageren vaak langzamer dan leeftijdsgenoten op klassikaal gestelde vragen.
- Deze leerlingen hebben soms moeite met het onder woorden brengen van wat ze precies bedoelen. Ze hebben vaak woordvindingsproblemen. Accepteer eenvoudig taalgebruik.
- Dyslectische leerlingen maken ook weleens hun huiswerk niet.
- Deze leerlingen kunnen moeite hebben met het overschrijven van aantekeningen van het bord. Het is prettig als in de les gebruikte powerpoints of prezi's met leerlingen worden gedeeld op de Elo.
- Leg het accent op wat dyslectische leerlingen wel kunnen.
- Wijs de leerlingen op de mogelijkheid om gebruik te maken van ingesproken boeken en andere hulpmiddelen, specifiek voor het betreffende vak.
- Gebruik concrete bewoordingen, bij voorkeur met praktische voorbeelden.
- Zeg nooit: "Je hebt het zeker niet geleerd", maar vraag aan de leerling hoe hij het gedaan heeft en vraag of hij zelf weet waarom het deze keer wel/niet goed is gegaan.

9. Nieuwe docenten

In de huidige opleidingen voor docenten wordt helaas nog weinig aandacht gegeven aan dyslexie en de problemen die dyslexie kan opleveren binnen zijn of haar specifieke vakgebied.

We vinden het daarom belangrijk dat nieuwe docenten zo snel als mogelijk op de hoogte worden gebracht van een aantal zaken rond dyslexie op het GRC. Zo snel als mogelijk krijgen de nieuwe docenten:

- Een kopie van de dyslexielijst, zodat ze weten welke kinderen in hun klas(sen) dyslectisch zijn
- Schriftelijke informatie over dyslexie en over het dyslexiebeleid op school.
- Een mondelinge toelichting hierop en de mogelijkheid om vragen te stellen in een gezamenlijke bijeenkomst van alle nieuwe docenten.

10. Eindexamen

10.1 Faciliteiten

Leerlingen die in het bezit zijn van een geldige dyslexieverklaring kunnen ook tijdens hun eindexamen gebruik maken van een aantal faciliteiten, zoals:

- Extra examentijd (1/2 uur per vak)
- Speciale luisteroetsen, waarbij extra tijd is ingelast tussen de verschillende vragen
- Gebruik maken van het ondersteunende softwareprogramma Kurzweil op een laptop. Het gebruik van Kurzweil is alleen toegestaan als de leerling dit al eerder in de schoolperiode heeft gebruikt.
- Alle kandidaten mogen bij alle vakken een verklarend woordenboek der Nederlandse taal gebruiken. Dyslectische leerlingen die hun examen op de

computer met Kurzweil maken, mogen ook gebruik van de spellingchecker op de computer. Dit is bij alle examens toegestaan.

10.2 Procedure

De school meldt voor het examen aan de Inspecteur aan welke leerlingen welke faciliteiten worden verleend.

Daarbij wordt als voorwaarde gesteld dat:

- Een geldige dyslexieverklaring of een geldig psychologisch onderzoeksrapport waaruit blijkt dat de leerling officieel dyslexie heeft in het leerlingdossier aanwezig is, en waarbij de gevraagde faciliteiten ook vermeld staan in de dyslexieverklaring of in het dyslexierapport.
- De leerling van de aangevraagde faciliteiten gebruik heeft gemaakt tijdens zijn/haar schoolloopbaan.

10.3 Regelgeving

De regels met betrekking tot de eindexamens veranderen echter voortdurend.

Leerlingen en ouders worden vóór het examen door de examencoördinator over de geldende regels voor dat betreffende examenjaar schriftelijk geïnformeerd.

11. Adviezen voor leerlingen

Voor dyslectische leerlingen is er een brochure waarin adviezen zijn opgenomen. Deze brochure is als aparte bijlage te vinden op de website (algemene info → passend onderwijs en ondersteuning → dyslexie)